

L'ADMINISTRACIÓ DEL MONESTIR DE SANTES CREUS AL PONT D'ARMENTERA DURANT EL SEGLE XIV

Manuel M. Fuentes i Gasó

1. INTRODUCCIÓ

La publicació el 2002 de l'obra de Domènec Ribes i Mateu ha vingut a enriquir l'existència d'una bibliografia històrica sobre la vila del Pont d'Armentera, que anteriorment havíem considerat escassa i insuficient. L'aportació de l'autor esdevé un primer pas important per omplir l'actual buit bibliogràfic pontorrí. L'estudi, de caire general, pretén acostar el lector a la realitat històrica i present de la vila.¹

No és, doncs, gens estrany que hom vulgui aprofundir algunes de les coses que Ribes apunta. Ens ha semblat interessant aprofundir en l'estudi de l'administració del monestir de Santes Creus sobre la vila del Pont d'Armentera durant el segle XIV. El problema principal amb què hom topa a l'hora d'intentar-ho és la manca de documentació coetània i concreta. Una altra vegada, tal com ja hem fet en l'estudi de la indústria tèxtil pontorrina, hem basat el nostre estudi en la informació recollida en els *liber notularum*, els manuals notariais i els llibres de la cort del batlle de la vila del Pont d'Armentera del segle XIV. Som prou conscients que la manca d'un altre tipus de documentació pot afectar d'alguna manera els resultats de la nostra investigació.

2. L'ADQUISICIÓ DEL PONT D'ARMENTERA PER PART DE SANTES CREUS

L'11 de maig de 1112 el comte de Barcelona, Ramon Berenguer III el Gran, i Dolça, la seva muller, van cedir a Guerau Alemany III de Cervelló els castells de Querol i de

¹ Domènec Ribes i Mateu, *El Pont d'Armentera*, col·l. IEV / Estudis Comarcals: L'Alt Camp, Poble a Poble. 2 (Valls: Cossetània Edicions 2002).

Pinyana, situats dins el comtat de Manresa, a la diòcesi de Barcelona. El Pont d'Armentera es trobava dins dels termes del castell de Querol. Tanmateix, la conquesta de l'illa de Mallorca duta a terme per Jaume I va determinar que la vila canviés de senyor. El 14 de juny de 1229 Ramon Alemany de Cervelló, que s'estava al monestir de Santes Creus, va atorgar testament davant del notari Vidal Bartomeu, de Vilafranca del Penedès. Entre altres deixes fetes al monestir cistercenc, el testador proveïa l'hospital de rendes suficients per a la seva subsistència perpètua i, per fer-ho possible, llegava a Santes Creus el lloc i terme del Pont d'Armentera i el terme dels Gaïans, amb tots els seus habitants i drets, haguts i per haver. La mort a Mallorca de Ramon Alemany de Cervelló, del seu fill i homònim, Ramon Alemany, i del seu nebot Guerau VI, baró de Cervelló, després de la Pasqua de 1230, transferí al monestir de Santes Creus els drets sobre el Pont d'Armentera i els Gaïans.

Tanmateix, el traspàs no fou tan senzill. Els hereus del difunt senyor de Querol consideraven que tenien dret a mantenir part de la jurisdicció criminal de la vila del Pont d'Armentera. Finalment, el 4 d'agost de 1327, ambdues parts arribaren a una concòrdia. Hom reconeixia que el castell de Ramonet i els llocs del Pont d'Armentera i dels Gaïans, amb els seus homes, dones i drets, restaven definitivament en mans del monestir. Santes Creus mantenia també tota la jurisdicció, tant civil com criminal; per tant els Alemany de Cervelló renunciaven al seu pretès dret jurisdiccional. Finalment, els homes del Pont d'Armentera, de Ramonet i dels Gaïans es comprometeren a pagar anyalment als senyors

❑ Castell de Querol.

de Querol un cens de 40 quarteres de civada per tal d'eixugar qualsevol mena de dret que aquells poguessin posseir. La concòrdia fou confirmada a Barcelona pel rei Jaume II, el 17 d'agost del mateix any. El 9 de gener de 1335, fou ratificada a Querol per Elionor de Cardona, vídua d'Hug de Cervelló. Malgrat això, l'any 1347, el rei Pere III el Cerimoniós es veié forçat a posar sota la salvaguarda reial els drets de Santes Creus, que eren amenaçats sovint pel batlle i els vassalls de Ramon Alemany de Cervelló, senyor de Querol.

3. LA LLUITA PEL MER IMPERI

L'1 d'octubre de 1340, el rei Pere III el Cerimoniós es va comprometre que mai no alienaria de la corona el mer imperi ni cap altra jurisdicció reial de les possessions que el monestir de Santes Creus tenia als termes del Pont d'Armentera, Montagut i Pinyana. Malgrat això, tot fa pensar que els senyors de Querol van continuar interferint en l'administració de la vila del Pont d'Armentera. Les queixes de l'abat Guillem de Ferrera provocaren la intervenció reial. Com hem dit, el 1347, Pere III el Cerimoniós hagué de posar sota la salvaguarda reial els drets de Santes Creus, sovint amenaçats pel batlle i els vassalls del senyor de Querol.² L'any 1364, tot i les promeses reials, la corona va vendre a Ramon Alamany de Cervelló el mer imperi i altres drets reials. L'abat Guillem de Ferrera es va queixar novament davant de Pere III per l'incompliment de la seva paraula. La decisió reial perjudicava enormement els interessos cistercencs al Pont d'Armentera, Montagut i Pinyana. El 5 de febrer de 1368, el mateix rei ratificava la seva voluntat de no alienar mai més de la corona els drets senyorials de Santes Creus. Tanmateix, l'obstinació del senyor de Querol era més gran. El 7 de juliol de 1374, Pere III amonestava novament Ramon Alamany de Cervelló i li prohibia que causés cap mal als drets de Santes Creus. El 7 de novembre del mateix any, el senyor de Querol acceptava definitivament la decisió reial.

Amb tot, fou el rei Ferran el Catòlic qui, l'1 de març de 1481, va vendre al monestir de Santes Creus el *merum imperium* sobre aquells llocs pel preu de 1.000 florins. El 30 d'abril de 1481, el monestir cistercenc va prendre possessió del mer imperi de la vila del Pont d'Armentera, del terme dels Gaïans i del castell de Ramonet.

4. L'ABAT DE SANTES CREUS: SENYOR EMINENT DEL PONT D'ARMENTERA

Els habitants de la vila del Pont d'Armentera,³ del castell de Ramonet i del terme dels Gaïans eren vassalls solius del monestir de Santes Creus i, com a tals, restaven obligats a retre sagrament i homenatge de fidelitat al nou abat. Així ens consta que van fer-ho

² Manuel M. Fuentes i Gasó, "La indústria tèxtil al Pont d'Armentera durant el segle XIV. Notes per al seu estudi (I)", *La Resclosa* 5 (Vila-rodona: Centre d'Estudis del Gaià 2001), 48-51.

³ Ap. doc. núm. 3.

❑ Castell de Pinyana.

l'any 1335 amb l'abat Francesc Miró (1335-1347) i el 1351 amb l'abat Guillem de Ferrera (1347-1375).

Així, doncs, el 25 de novembre de 1351, s'aplegaren a la plaça de la vila, davant de la casa que el monestir tenia al Pont d'Armentera i en presència de l'abat Guillem de Ferrera, els veïns Joan Narbonès, Berenguer Farnós, Pere Farnós, Guillem Pastor, Romeu Hortolà, Gerard Tacó, Francesc Domingo i Guillem Burgués per oferir-li la seva fidelitat. Els pontorrins es van reconèixer com a homes propis, solius, afocats i vassalls de Santes Creus: “homines proprios, solidos et afochatos ac vasallos dicti monasterii et conventus”. També van reconèixer que totes les cases, honors, possessions i terres pertanyien al monestir i les tenien en el seu nom. Tot seguit, cadascun d'ells va retre a l'abat Ferrera l'acostumat jurament d'homenatge i de fidelitat. D'acord amb la consuetud, es tractava d'un jurament d'homenatge i sagrament de fidelitat de boca i de mans: “prestiterunt quilibet per se homagium et fidelitatis sacramentum ore et manibus comendatum in posse et manibus dicti reverendi domini Abbatis recipientis, nomine suo et conventus dicti Monasterii et successorum suorum”. Els vassalls es comprometien a no tenir cap altre senyor fora de l'abat de Santes Creus i renunciaven també a qualsevol llei, constitució de Catalunya o usatge de Barcelona que els afavorís en contra del seu senyor.

Malgrat que, com veurem posteriorment, el monestir administrava la vila del Pont d'Armentera mitjançant un monjo, hem documentat que algunes vegades era l'abat

mateix, senyor eminent del lloc, qui ho feia directament. Així, per exemple, el 13 de març de 1348, l'abat Fra Francesc Miró rebia de Jaume Ferriol la quantitat de 200 sous en concepte d'entrada per la casa que el prior, Fra Arnau Pujol, li havia establert.⁴ El mateix dia l'abat Miró comprava a Andreu Bagà un hort “in orta dicti loci de Pontis ad construendum tirados et alias utilitates veostras” pel preu de 210 sous. L'abat el comprava amb la intenció d'instal·lar-hi els estenedors dels molins drapers.⁵ Uns quaranta anys més tard també trobem l'abat Andreu Porta exercint directament el seu senyoriu. El 5 d'abril de 1386, l'abat establia al tintorer Guillem Scarlata una peça de terra, dita la Costa. El tintorer li donava dues perdius com a entrada i acceptava pagar-li un cens anual d'un diner el dia de Nadal.⁶ Aquell mateix dia, l'abat Porta establia un hort a Jaume Vidal en condicions semblants. És interessant fixar-se en les confrontacions de l'hort: “quoddam ortetum situatum in termino dicte ville Pontis. Confrontatum, ex parte una cum torrente de Riudespets et cum ponte d'argumasa et cum vico del abeurador et cum claveguera”.⁷

La preocupació dels abats per millorar la gestió econòmica de les possessions del monestir de vegades els portà a afavorir fiscalment els vassalls. Així, el 15 de setembre de 1388, l'abat Andreu Porta, preocupat pel creixement demogràfic del seu senyoriu —“attendentes nos multiplicare hominis prefati Monasterii”—, atenia la petició de Guillem Texidor, fill de Guillem Texidor, del Pont d'Armentera. Texidor tenia un tros de terra que no conreava des de feia temps perquè la tasca que havia de pagar al monestir la considerava excessiva. El vassall demanava al senyor que volgués reduir l'impost de la tasca a l'import habitual del delme: “de dicta agraria tasche vobis ad unam rectam decimam asuetam reducamus”. L'abat Porta, en nom propi, del monestir i dels seus successors, accedia a reduir perpètuament a Guillem Texidor i als seus successors la dita tasca a una dècima, valorada en una novena part dels fruits: “reducimus et tornamus vobis et vestris dictum terre trocium [...] de nove ad novem et minorem agrarium in hanc modum reducimus”.⁸

El senyoriu eminent de l'abat es feia sempre present mitjançant les crides que en nom seu publicava el batlle del lloc. Les crides públiques es feien sempre en nom de la senyoria. La fórmula era sempre la mateixa: “Ara hoiats que us fa hom saber per manament de la sanyoria, a tot hom e a tota persona de qualque condició ho estament sie.”⁹ A banda de les crides habituals que feia la cort del batlle per tal de donar a conèixer disposicions de justícia, en trobem d'altres que afectaven l'administració del feu. Així, el 20 de maig de 1377, l'abat Bartomeu de Ladernosa féu publicar una crida que prohibia que els

⁴ *Ibidem*, núm. 1.

⁵ *Ibidem*, núm. 2.

⁶ AHAT, el Pont d'Armentera, Lib. Not., núm. 14 (1384-1392), f. 41v, 5 d'abril de 1386.

⁷ *Ibidem*, 41v-42r, 5 d'abril de 1386.

⁸ *Ibidem*, 91r-91v, 15 de setembre de 1388.

⁹ Ap. doc. núm. 13, 17 de febrer de 1377.

pontorrins fessin cas d'ordres o disposicions que no vinguessin del senyor ni que s'apleguessin per formar consells i discutir de qualsevol afer. La crida deia així:

Diyous a. XX. de mayg. Frare Berenguer Splugues feu fer aquesta crida que's segex per manament de don Abbat de Sentes Creus. Ara hoyats que'us fa saber la senyoria que no sie nu'l hom que obeesca letres ni manament negú de qualsevula persona sens sabuda e volentat del senyor don Abbat de Sentes Creus, e que negú no aplech conseyll ni-l faça aplegar per manament ni per letres ni per prechs de negú sens sabuda del dit senyor o son lochtinenet. E açò us mana lo dit Senyor per virtut del homenatge e sagrament que fet li aveu e sou tenguts a el e al monestir e al covent d'aquel, sots pena de cent lliures a cascú.¹⁰

Ladernosa, d'acord amb les disposicions del rei Pere III, havia fortificat el monestir i potser aquest fet va motivar la disposició de l'abat. I encara, l'11 de setembre de 1388, l'abat Andreu Porta publicava una crida en què concedia als vassalls el següent privilegi:

la gràcia special donà e lexà a tots homens o fembres, que en general, o en special, fesen afermançats, o dellats, per qualsevulla manera all dit senyor pertanyents. E que vol e mana que tot sia cancellat entre al present dia.¹¹

Malgrat que l'abat s'havia esforçat per millorar la gestió de Santes Creus, el monestir estava afectat per una greu crisi econòmica. Aquesta situació forçà el rei Joan I l'any 1387 a condonar al cenobi els seus deutes mes importants per evitar que fes fallida. Probablement, la crida de l'abat es refereix a aquesta situació. Porta concedeix als vassalls pontorrins el dret de tenir fiadors i els allibera d'alguns dels deutes que havien contret amb el senyor.

5. L'ADMINISTRACIÓ DIRECTA DEL MONESTIR SOBRE EL PONT D'ARMENTERA

Val a dir, tal com veurem després, que l'administració directa del monestir fou concedida finalment a l'hospitaler del monestir, que esdevingué el senyor del lloc. Tanmateix, la documentació ens permet copsar que la gestió del feu estigué en diverses mans durant el segle XIV. En aquest apartat ens fixarem en la gestió del majoral, el prior, el cellerer major i el sagristà. Deixarem per després l'administració de l'hospitaler i del paborde.

El 1348 trobem Fra Pere Cogullada com a majoral del Pont d'Armentera. És l'única vegada que documentem aquest ofici. Probablement exercia una gestió directa, de primera mà, sobre els afers econòmics del feu.

Més important fou la funció del prior, que evidentment representava el mateix abat. L'hem documentada entre els anys 1371 i 1380. Així, com a lloctinent de l'abat, el trobem publicant una crida de la senyoria. El 25 d'agost de 1377 establia el preu que havien de tenir els ous a la vila.¹² Aquesta mateixa funció pública l'autoritzava a exercir la justícia més alta

¹⁰ Ap. doc. núm. 16.

¹¹ Ap. doc. núm. 42.

¹² Ap. doc. núm. 18.

❑ Castell de Ramonet.

al Pont d'Armentera. El 3 de gener de 1372 intervenia com a jutge en un contenciós que enfrontava el batlle amb els jurats.¹³ I el 20 de desembre de 1378, Bernat Domingo es comprometia a anar al monestir i presentar-se davant el prior perquè aquell li administrés justícia.¹⁴ També, el 27 de novembre de 1371, el trobem rebent 70 sous com a senyor del lloc, de mans d'Elisenda, vídua de Joan Narbonès, en concepte del terç pels llegats testamentaris del seu difunt marit.¹⁵ El 3 de gener de 1372 establia els molins drapers al tintorer Guillem Scarlata.¹⁶ I encara, el 29 de desembre de 1379, Fra Joan Rovira, prior i regent de Santes Creus, establia al pontorri Guillem Pinyana el Mas Rossell, que pertanyia al terme de Ramonet i a la parròquia de Montagut.¹⁷

La presència del cellerer major la documentem entre els anys 1378 i 1384. El 15 de novembre de 1378 posava a Sibília, muller de Bernat Requesens, com a penyora una tona de vi.¹⁸ El 6 d'octubre de 1382, Berenguer Esplugues, cellerer major i síndic de

¹³ AHAT, el Pont d'Armentera, Lib. Not., núm. 8 (1371-1373), f. 12v, 3 de gener de 1372.

¹⁴ Ap. doc. núm. 27.

¹⁵ AHAT, el Pont d'Armentera, Lib. Not., núm. 8 (1371-1373), f. 8r, 2 de novembre de 1371.

¹⁶ Manuel M. Fuentes i Gasó, *op. cit.*, 60-61.

¹⁷ Ap. doc. núm. 31.

¹⁸ Ap. doc. núm. 24.

Santes Creus, establia a Arnau Gratapalles una casa al Pont d'Armentera. El pontorri pagava 5 sous d'entrada i es comprometia a tenir un cens de 18 diners pagadors cada any el dia de Nadal.¹⁹ El 26 de juny de 1384, el mateix Esplugues, com a cellerer major, síndic, ecònom i procurador del monestir, reduïa a Pere Alamany, de la "Plana Sanctarum Crucum, parochie de Monte acuto", la primícia i la dècima que aquell pagava per una peça de terra que l'indava "ex alia parte cum torent de la Romaguera". La reducció es feia pel preu d'un parell de perdius.²⁰

El sagristà de Santes Creus l'hem documentat una sola vegada. El 10 de març de 1386, Fra Ramon Costeges, sagristà del cenobi cistercenc, establia a Guillem Cirera, veí del Pont d'Armentera, una vinya plantada en aquell terme, "in loco vocato lo Col Rog". Com a condició, Cirera havia de pagar a la sagristia un cens de 6 sous per Nadal i el delme, tasca i mitja primícia a l'hospitaler, senyor del lloc.²¹

6. L'HOSPITALER DE SANTES CREUS, SENYOR DEL PONT D'ARMENTERA

La senyoria, a l'hospitaler, li venia des del moment que Ramon Alemany de Cervelló, en el seu testament, havia posat les rendes del Pont d'Armentera com a sosteniment econòmic de l'hospital de pobres del monestir. Aquest fet explica el paper determinant de l'hospitaler, funció, tanmateix, que solament hem pogut documentar entre el 1371 i el 1386.

Com a senyor alodial, l'hospitaler sovintejà les vendes i establiments de terres i, sobretot, de cases al Pont d'Armentera. El 27 de desembre de 1371, Guillem Texidor restituïa a Fra Bernat Codines, hospitaler de Santes Creus, les cases que "sunt in loco del Pont en la vila closa".²² El 23 d'agost de 1385, Antoni Pinyana, veí del Pont d'Armentera, venia a Fra Guillem Renner, hospitaler del monestir cistercenc, per 12 florins d'or, l'hort, conegut com a "ortum del spitaler", que l'indava amb el riu Gaià i amb la muralla de la vila: "murum dicti loci Pontis". Pinyana estava obligat a pagar 3 quarteres i mitja de forment a l'hospitaler, "ad rectam mensuram predicti loci Pontis", per la festa de l'Assumpció.²³ Sembla que es tracta d'una redempció que el senyor fa de les cases. L'hospitaler, en algun moment, havia cedit a Antoni Pinyana el seu hort a canvi d'un cens. Ara, probablement, Pinyana havia pensat a desfer-se'n i Fra Codines, com a senyor del lloc, feia ús del seu dret a comprar la propietat pel mateix preu que aquell la volia vendre. El 25 de maig de 1386, Fra Renner permutava amb Bernat Miquel una casa, que confrontava amb la casa de l'hospitaler

¹⁹ AHAT, el Pont d'Armentera, Lib. Not., núm. 13 (1382-1383), f. 7r, 6 d'octubre de 1382.

²⁰ AHAT, el Pont d'Armentera, Lib. Not., núm. 14 (1384-1392), f. 1v, 26 de juny de 1384.

²¹ *Ibidem*, 38v, 10 de març de 1386.

²² AHAT, el Pont d'Armentera, Lib. Not., núm. 8 (1371-1373), f. 9r, 27 de desembre de 1371.

²³ AHAT, el Pont d'Armentera, Lib. Not., núm. 14 (1384-1392), f. 21r, 23 d'agost de 1385.

□ El Pont d'Armentera.
Carrer de la Vila Closa.

i el mateix Miquel. La permuta es gravava amb un cens anyal de 18 diners pagadors el dia de Nadal.²⁴

Quant a les vendes, n'hem documentat dues d'efectuades el mateix dia. El 10 d'octubre de 1385, Fra Guillem Renner venia a Salomó Curi, jueu que aleshores era veí del Pont d'Armentera, una casa pel preu de 33 sous.²⁵ I també venia una casa amb corral al pontorri Pere Barberà pel preu de 44 sous i el cens d'un sou pagador per Nadal. Els edificis confrontaven amb la casa que l'hospitaler tenia a la vila.²⁶ Ambdós compradors van fer efectiu el seu deute el 5 de gener de 1386.

Els establiments també apareixen documentats. Tanmateix, sembla que l'hospitaler gaudia de més propietat urbana que rústica, car predominen els establiments de cases i corrals sobre els de peces de terra. És possible que això succeís a causa de la indústria tèxtil, que sempre exigia més moviment demogràfic, cosa que generava una necessitat constant d'habitatge. El 16 de gener de 1386, Fra Guillem Renner establia a Guillem Texidor i a la seva esposa Elisenda una casa amb un corral situats "in loco vocato lo carer daval juxta

²⁴ *Ibidem*, 16r, 25 de maig de 1386.

²⁵ *Ibidem*, 30v, 10 d'octubre de 1386.

²⁶ *Ibidem*, 10 d'octubre de 1386.

Com a senyor jurisdiccional, l'hospitaler també va exercir la seva senyoria sobre el Pont d'Armentera. El Llibre de la Cort (1376-1426) és el millor instrument per resseguir-ne l'actuació. La preocupació pel rendiment econòmic portà l'hospitaler Fra Guillem Rener a exigir a Bernat Torrella que “el fes foch e stada en lo alberch que avia prè d'en Pere Vidal”. La presència de Torrella assegurava el manteniment de l'edifici i el pagament del cens anyal.³² Quan els vassalls no complien les seves obligacions econòmiques, l'hospitaler els requisava els béns. L'11 de setembre de 1376, Fra Antoni Ciges “feu emparar tota la venema d'en Pere Ponç fins que's sia avengut del terç ab ell, per rahó de aquela terra que comprà d'en Guitart”.³³

L'hospitaler, com a senyor del Pont d'Armentera, també intervenia en la gestió de l'església i la universitat de la vila. Així, el 10 de setembre de 1376, trobem Fra Antoni Ciges ordenant als sagristans de Santa Maria Magdalena que fessin adobar les cordes de les campanes i que durant tot aquell mes “agen feta. l^a. grasa en la entrada de la porta de la esgleya”, és a dir, fessin construir una escala nova per a entrar a l'església parroquial. Quant als jurats, els manava “que per tota aquesta setmana que agen posada terra al pont”.³⁴

Tanmateix, la seva presència es notava sobretot quan administrava justícia. Aquesta funció l'exercia directament o a través de la cort del batlle del Pont d'Armentera. En donarem alguns exemples. El 9 de setembre de 1376, Berenguer de Ginebret i la seva muller Elisenda es posaven en mans de Fra Antoni Ciges, perquè aquest o el jutge que ell nomenés dictés sentència “per algunes peraules que la dita Alicsen avie dites”.³⁵ De vegades, l'hospitaler per fer complir la llei impedia a un vassall que abandonés la població i, altres cops, li prohibia l'entrada. El 4 de juny de 1377 prohibia a na Querola, sota pena de 500 sous, “que ela no entràs per star ni per jaure en lo loch del Pont”.³⁶ Altres vegades, l'hospitaler exigia als jurats que alguns veïns li portessin alguna persona que havia fugit perquè pogués ésser jutjada. Així, el 20 de setembre de 1377, Fra Ciges manava a Pere Pellicer, dels Gaïans, i a Arnau Gratapalles i Jaume Ferriol, del Pont d'Armentera, que, sota la pena de 300 sous, “tornen en Pere Pelicer, de la quadra de Pinyana, dins lo loch del Pont d'Armentera”.³⁷ Per altra banda, l'hospitaler gaudia del dret de donar asil i protecció a qualsevol vassall seu. El 3 d'octubre de 1376, Guillem Nadal, veí de Fontscaldes, “asegura na Françescha, qui està ab l'espitaler, que no li farà ni li tractarà mal a la dita Françescha, en béns ni en persona sua, stant en lo dit spitaler”.³⁸

³² Ap. doc. núm. 37.

³³ Ap. doc. núm. 6.

³⁴ Ap. doc. núm. 5.

³⁵ Ap. doc. núm. 4.

³⁶ Ap. doc. núm. 17.

³⁷ Ap. doc. núm. 19.

³⁸ Ap. doc. núm. 10.

APÈNDIX DOCUMENTAL I

1. [EL PONT D'ARMENTERA], 13 DE MARÇ DE 1348³⁹

III°. idus marcii.

Quod nos frater Franchischus, Dei gratia Abbas monasterii Sanctarum Crucum. Gratis et etc. Confitemur, etc. Vobis Bernardo Balanyà et uxori vestre, Eliscen, Pontis de Armentarie, et vestris, quod vos de assensu et voluntate nostram ac etiam de mandato tradidistis et solvistis Jacobo Ferriols, dicti loci, ducentos solidos barchinonensis de terno quos vos nobis seu dicto monasterio debeatis ratione intrate cuiusdam hospicii quod venerabili et religiosus frater Arnaldus Puyol, prior dicti monasterii, vobis stabilivit cum publico instrumento. III°. kalendas marcii anno infrascripto confacto ut in eo lacius expressatur unum. Renunciamus omni exempcioni dicte solucionorum de voluntate et de mandato nostro no facte et doli ac in factum facimus vobis et vestris de predictis. Cctis. solidos hanc presente apocham etc.

Testes venerabile et religiosi frater Berengarius Soria, sacrista et frater Petrus Cuguylada, maior Pontis de Armentaria.

2. [EL PONT D'ARMENTERA], 13 DE MARÇ DE 1348

Eodem die.

Quod ego Andreas Bagà, habitatori Pontis de Armentarie. Gratis et etc. Per me etc. Vendo et titulo vendicionis trado vobis reverendo in Christo domino frater Francisco, Dei gratia Abbati monasterii Sanctarum Crucum, et conventum eiusdem, ac successoribus vestros perpetuo quendam ortum que habeo in orta dicti loci de Pontis ad construendum tirados et alias utilitates vestras faciendum et ordinandum. Qui afrontatur cum Guillemo Balaguer, cum Geraldo Puyol, cum carrerone quo tendit ad ortum Guillelmi Girona, cum eodem orto, sicut afrontatur, etc. Pro precio duocentorum decem solidorum barchinonensis de terno. De quibus, etc. unum renuncio, etc. Et legi, etc. Ponendo, etc. Et tenere etc. Vos vero teneamini ad censu et ad omnia alia honera seu jura quocunque nomine censeantur adque dictus ortus seu possessio ipsius ego tenebami ante huius vendicione. Et quirentem etc. Obligo etc.

Testes, Bernardus Roquosens, Bernardus Saborela et Bonanatus Julia.

3. EL PONT D'ARMENTERA, 25 DE NOVEMBRE DE 1351⁴⁰

VII^a. kalendas decembris.

Noverint universi. Quod die veneris intitulata. VII°. kalendas decembris anno a Nativitate Domini m^o CCC^o quinquagesimo primo. In presencia mei Berengarium

³⁹ Els documents núms. 1-2 pertanyen al Lib. Not., núm. 1 (1347-1348).

⁴⁰ El document núm. 3 pertany al Lib. Not., núm. 4 (1351-1354).

Urgelli, rectoris ecclesie Pontis Armentarie et notarii publici eiusdem, et Jacobo Fferriol. Guillelmus Vitalis et Berengarius Pinyana, testium ad hoc vocatorum specialiter et rogatorum. Johannes Narbonès, Berengarius Ffarnós, Petrus Ffarnós, Guillelmus Pastor, Romeus Hortolà, Geraldus Tachó, Ffranciscus Domingo, Guillelmus Burgués, omnes superius nominati constituti personaliter in platea, sive façana hospicii, quod dictum Monasterium Sanctarum Crucum habet in dicto loquo Pontis Armentarie. In presencia reverendi in Christo patris ac domini dominus Guillelmi, Dei gratia Abbatis dicti Monasterii Sanctarum Crucum.

Concedentes et recognoscentes ex certa sciencia et exprese se essere et fuisse homines proprios, solidos et afochatos ac vasallos dicti monasterii et conventus. Eiusdem ratione hospitiorum, seu habitatorium eorumdem, que seu ques simul cum honoribus, possessionibus ac terris suis ipsi habent in dicto loquo Pontis Armentarie, seu in eius termino, qui sunt alodium liberum et franchum dicti Monasterii et eius conventus predicti.

Recognicione domini omnes superius nominati fecerunt et prestiterunt quilibet per se homagium et fidelitatis sacramentum ore et manibus comendatum in posse et manibus dictir reverendi domini Abbatis recipientis, nomine suo et conventus dicti Monasterii et successorum suorum.

Sub virtute quorum sacramenti et homagii promiserunt bona fide ac per firma et legitima stipulationem pacto concepta se futuros ab hac ora in antea bones fidelis et legales vaçallos et subditos eisdem domino Abbati et conventui predicto et successoribus eorum et eorumdem in omnibus et per omnia fideliter ac legaliter obedire tanquam et pro ut fideliter et legales vaçalli proprii, solidi et afochati tenetur et debent hobedire eorum domino naturali secundum Usatichos Barchinone et Usantiam et Observanciam Catalonie generaliter et iuxta formas fidelitatis quarum una incipit in epistola Filiberta, et alia incipit est et alia fidelitatis forma, et siquam per ipsos vel alterum eorum facta fuerit vel accepta contra predicta voluerit ipsi omnes predicti per pactum et conventionem et exprese consenserunt quod ipso facto omnia bona que ipsi et quolibbet eorum habent, tenent et possident infra iurisdictione et sub dominio ipsius domini Abbatis et conventus monasterii memorati absque aliqua retentione, citatione et iudiciis afirmacione sint iam dicto domino Abbati, nomine dicti sui monasterii totaliter adquisita.

Renunciantes quantum ad hec exprese et presise ut certificati de Usaticis, Constitutionis Cathalonie decretibus quod hominis solidis et proprii possunt alicui domino per solidancia facere absque licenciam primi domini cui fecerunt solidancia ac omni alii juri, privilegio speciali et generali tocuis terre et legi comuni publico et privato canonico et civili per que permissa vel aliqua ex eis possent contra facere vel venire.

Et predictis omnibus et singulis complendis et atendendis, tenendis et firmiter observandis obligaverunt quilibet predictorum se et omnia bona sua quecumque sint ubique, tam habita quam habenda. Renunciantes qua ad hec omnium privilegio, usancii et consuetudinibus quibus posent con predicta in aliquo ad iunari et ut permissa omnia et singula mayorem obtineant firmitatem quilibet predictorum superius nominatorum fecit

et prestat in manu et posse dicti reverendi domini Abbatis. Recipientis ut supra omagium ore et manibus comendatum iuxta dictos hosatichos Barchinone et secundum dictos bonos usus et observancias Cathalonie et etiam quilibet eorum superius nominatorum iurarunt in anima sua per dominum Deum et eius sancta. Illor. euvangelia ab ipsis et quolibet ipsorum corporaliter tacta in manibus et posse reverendi domini Abbatis supradicti recipientis ut supra.

Et mei, dicti notarii tanquam plublice persone hec igitur universa omnia et singula supradicta ab ipsis et a quolibet eorum per omnibus illis quorum inter est et aut inter erit aut inter essere potest et poterit in futurum. Recipientis et patiscentes ac etiam legitime stipulatis premissa omnia et singula. Rata, grata et firma habere ratione et fieliter observare et in nullo contrafacere vel venire iure aliquo, causa, vel racione. De quibus omnibus dictus reverendus dominus Abbas posit sibi feri publicu instrumentum per me notarium infrascriptum fuit actum die cum anno ac loco predictos presente me dicto notario ac presentibus etiam testibus superius nominatis. Actum.

4. [EL PONT D'ARMENTERA], 9 DE SETEMBRE DE 1376⁴¹

A. IX. dies de setembre.

Obligaren-se en Berenguer de Ginebret e sa muller, n'Alicsen, que els estaran a dita del espitaler, o d'aquel jutge, que el los assignarà per algunes peraules que la dita Alicsen avie dites, açò atendre e complir obligaren tots lurs béns, auts e avedors. Renunciant la dita Alicsen. Juran e renunciant a son espoli.

5. [EL PONT D'ARMENTERA], 10 DE SETEMBRE DE 1376

A. X. dies de setembre.

Lo senyor spitaler posa pena an Guillem Pinyana, en Berenguer Miquel, segristans, que per tota aquesta setmana que els façen sogues a les esgles e que adoben los cloques de les dites sglees en pena de. X. sous.

Aquel dia matex los posa pena a els matexos de. X. sous que per tot aquest mes agen feta. I^a. grasa en la entrada de la porta de la esgleya.

Item, encara posa pena de. X. sous als jurats que per tota aquesta setmana que agen posada terra al pont.

6. [EL PONT D'ARMENTERA], 11 DE SETEMBRE DE 1376

A. XI. dies del dit mes.

Lo senyor spitaler feu emperar tota la venema d'en Pere Ponç fins que's sia avengut del terç ab ell per rahó de aquela terra que comprà d'en Guitart.

⁴¹ Els documents números 4-43 pertanyen al Llibre de la Cort, núm. 35 (1376-1426).

7. [EL PONT D'ARMENTERA], 11 DE SETEMBRE DE 1376

A. XI. dies del damunt dit mes.

Lo senyor spitaler feu emperar tota la venema d'en Pere Farnós fins que's sia avengut ab lo dit spitaler per rahó com avie desmentit en Bernat Roquosens, jurat, que no salva honor al batlle ni a negú, lo qual Pere Farnós fo comdempnat an. X. lliures.

8. [EL PONT D'ARMENTERA], 18 DE SETEMBRE DE 1376

A. XVIII. de setembre.

Obligas en Pere Farnós, en pena del terç, que pagarà a Omnia Sanctorum primer vinent a frare Anthoni Ciges, spitaler de Sentes Creus,. V. florins d'or d'Aragó, e açò complir obliga-si e tot sos béns, auts e avedors. Renuncia a. X. dies e a. III. dies e a temps de siti avendre e a tots altres drets ni gràcies que aydar ni valer li pusque.

9. [EL PONT D'ARMENTERA], 24 DE SETEMBRE DE 1376

A. XXIII. de setembre.

Comperegué en Berenguer Stela, del Pont d'Armentera, davant l'ospitaler, jurat e enterrogat per el si avie feta sa diligència de trobar fermança en lo dit loch del Pont d'Armentera, o juradició de l'ospitaler. Respòs que no la via trobada posat que n-y agés feta tota sa diligència. Item, fo interrerrogat per lo dit spitaler si volia dar caució juratòria sobre la dita qüestió o demanda pus que fermança no trobava. E lo dit Berenguer Stela respòs que hoc, per que lo dit Berenguer jura per Déu e per los sants. IIII. evangelis, corporalment per el tocats, en presència de mi notari, que el atendrie a dies e hores e tota vegada que per l'ospitaler, ho per son lochtinent, fos request comperria davant el, o davant la honrada cort del Pont d'Armentera, pagant e setisfent totes e sengles adjudicacions, o condempnacions, a la qual o a les quals per lo jutge assignador per el fos comdempnat. E per çò complir e atendre obliga-si e sos béns, auts e avedors, hon que sien, e renuncia a. X. dies e a. III. dies e a temps de siti a venndre e a tots altres drets ni gràcies que aydar ni valer li pusque.

10. [EL PONT D'ARMENTERA], 3 D'OCTUBRE DE 1376

A. III. dies de octubre.

En Guillem Nadal, habitador de Fonscaldes assegura na Francescha qui està ab l'ospitaler, que no li farà ni li tractarà mal a la dita Francescha en béns ni en persona sua astant en lo dit spitaler. Açò complir feu sacrament e homenatge de mans e de bocha.

11. [EL PONT D'ARMENTERA], 10 DE NOVEMBRE DE 1376

A. X. de novembre.

Obligas en Guillem Gratapales, del loch dels Gayans, que pagarà a ffrare Anthoni Çiges, spitaler de Sentes Creus,. V. florins d'or d'Aragó a sent Andreu primer vinent, en pena del terç, sens tota requesta dia a dia, diners sens penyores e açò complir obliga-si e

sos béns auts e avedors e renuncia a. X. dies e a. III. dies e a temps de siti a vendre e a tots altres drets ni gràcies que aydar ni valier li pusque.

A. X. de noembre.

Posa pena de Mil sous l'espítaler an Pere Gausach, que el no isque de la vila closa del Pont sens licència sua fins que's sie avengut ab ell e ab n'Arbonesa.

12. [EL PONT D'ARMENTERA], 4 DE GENER DE 1377

A. IIII. del mes de gener de l'any desus escrit en Pere Andreu, de Vila-redona, feu sacrament e homenatge, de mans e de boqua, en poder de la honrada cort del Pont d'Armentera, de no fer don ni dampnatge de fet ni de peraula a na Françescha, hortolana, en béns ni en persona, o en qualsevulla altra manera per si ni per interpositat persona mentre estigue dins lo Pont d'Armentera ans en quas que sabés que neguna altre persona el sabes que greuge ni dampnatge en béns o en persona contra aquela procuras ni fes, o fer volgués, per qualsevolgues manera, que açò tantost sens tota triga per si o per interposita persona sens tot frau e machinació a la dita Françescha revelaria e encara que lo contrari fes que fos al e fals e bare segons usatges de Cathalunya e traydor segons fur d'Aragó, e que d'açò no's pogués escusar ab armes e sens armes per si matex ni per altri.

13. [EL PONT D'ARMENTERA], 17 DE FEBRER DE 1377

A. XVII. de febrer.

Ara hoiats que us fa hom a saber per manament de la sanyoria, a tot hom e a tota persona de qualque condició ho estament sie, que dins espay de. XXX. dies aja posat en poder de la cort si a negun dret en los dines que en Guillem Piyana a deposats en poder de la dita cort per rahó d'una sort la qual era de na marió quondam, muller d'en Bernat Palau, en altra manera pasats los dits. XXX. dies no serien escoltas ans los serie dat calament.

Ara hoiats que us fa hom a saber per manament de la senyoria a tota persona de qualque condició ho estament, que ahia petició, qüestió ho demanda en la sort e en altres béns qui's són venuts, qui quondam foren de na Marió, muller d'en Bernat Palau, que dins espay de. XXX. dies sie comperegut en altra manera passats los dits. XXX. dies no serien escoltats ans los serie dat calament perpetual.

14. [EL PONT D'ARMENTERA], 2 DE FEBRER DE 1377

A. II. dies de març lo senyor espítaler posà pena de. M. sous an Bernat Roquosens, que no isqués de les cases del monestir.

15. [EL PONT D'ARMENTERA], 1 DE MAIG DE 1377

Lo primer de mayg fo condemnat per frare Anthoni Ciges, espítaler, n'Anthoni Roqua, de les Pobles, en. C. sous, present en Guillem Piyana, batlle del Pont, Guillem Gratapayles, batlle dels Gayans, hi en Guillem Valbona, hi Arnau Gratapayles, jurats del dit loch del Pont, e molts d'altres pròmens, per çò com lo dit spítaler esplicant als damunt

dits de paert de son Abbat lo privilegi de la obra del senyor Rey, lo qual monestir ha dix als dits pròmens que concordassen ab don Abbat e que fessen çò que el volie, e lo dit Anthoni Roqua respòs que per lo cor de Déu que abans d'un any serie lo Pont d'Armentera e los altres lochs pus que axí ho feyen piyors que Rodenyà.

16. [EL PONT D'ARMENTERA], 21 DE MAIG DE 1377

Diyous a. XX. de mayg. Frare Berenguer Splugues feu fer aquesta crida que's segex per manament de don Abbat de Sentes Creus.

Ara hoyats que'us fa saber la senyoria que no sie nu'l hom que obeesca letres ni manament negú de qualsevula persona sens sabuda e volentat del senyor don Abbat de Sentes Creus, e que negú no aplech conseyll ni'l faça apleguar per manament ni per letres ni per prechs de negú sens sabuda del dit senyor o son lochtinenet. E açò us mana lo dit Senyor per virtut del homenatge e sacrament que fet li aveu e sou tenguts a el e al monestir e al covent d'aquel, sots pena de cent lliures a cascú.

17. [EL PONT D'ARMENTERA], 4 DE JUNY DE 1377

A. IIII. dies de juny frare Anthoni Ciges, spitaler de Sentes Creus, posa pena de. D. sous a na Querola, que ela no entràs per star ni per jaure en lo loch del Pont.

18. [EL PONT D'ARMENTERA], 25 D'AGOST DE 1377

A. XXV. dies d'agost lo senyor prior de Sentes Creus feu fer una crida per n'Arnau Moltó, sayg, aytal que no fos neguna persona que gosàs comprar ous sino n'avie. III. per. I. diner, en pena de. V. sous. Ni negú nou gosàs donar sinó. III. en pena de. V. sous.

19. [EL PONT D'ARMENTERA], 20 DE SETEMBRE DE 1377

A. XX. de setembre frare Antoni Ciges, spitaler del monestir de Sentes Creus, feu citar en Pere Pelicer, dels Gayans, e Arnau Gratapales, del Pont d'Armentera, en Jacme Ferriol, del dit loch matex, que sots virtut de sacrament de les penes que són posades en una obligació feta a. XX. de mayg que els que tornen en Pere Pelicer, de la quadra de Piyana, dins lo loch del Pont d'Armentera o. CCC. sous.

20. [EL PONT D'ARMENTERA], 25 DE FEBRER DE 1378

A. XXV. de febrer de l'any M e CCCLXXVIII. Com qüestió fos entre en Ramon Tuxent clamant, de la una pert, e n'Alicsen, fila d'en Bernat Fer, quondam de la altra pert, defenent. E com lo dit Ramon Tuxent, clamant de la dita Alicsen, dient que per rahó d'una paret, la qual és al tarrat de la dita Eliscen és cayguda en lo terrat del dit Ramon Tuxent, e ali-n mesos tres cabirons. Em per amor d'açò per convenir les dites perts foren alguns pòmens çò és:

Primerament, en Guillem Pinyana, batlle, e en Guillem Vidal, jurat, e en Berenguer Pinyana, major de dies, e en Jacme Ferriol, e n'Andreu Baguà, ab altres pròmens, e donaren aquesta declaració:

Que lo dit Ramon pusque desfer la dita paret en agual del terrat del damunt dit Ramon.

E en cars, que la dita Eliscen, o altri que tornàs la dita paret, ni lo dit Ramon ne rebie dampnatge, que la dita Eliscen, o aquels que tornaran la dita peret, li sien tenguts de pagar tot aquel dampnatge que li daran.

Ítem, encara declararen los dits pròmens que aquela aygua que entre en casa de la dita Eliscen donave dons ni dampnatges al dit Ramon Tuxent, que tot aquel dan ni dampnatge que li darà que la dita Eliscen, o aquels qui tendran l'auberch, li paguen tot aquel don que li darà.

21. [EL PONT D'ARMENTERA], 15 DE MARÇ DE 1378

A. XV. de març de l'any de M. e CCCLXX.VIII. n'Antoni Pinyana feu sacrament e homenatge, en poder de la honrada cort del Pont d'Armentera, de mans e de boqua, de no fer dan ni dampnatge de fet ni de peraula an Pere Caçabó ni a sa muller, en béns ni en persona, o en qualsevulla altra manera, per si ni per interpòsita persona. Ans en cars que sabés que neguna altra persona li volgués fer greuge ni dampnatge en béns o en persona contra los damunt dits Pere Caçabó ni sa muller procurassen ni fer o fer volguessen per qualsevolgues manera que açò tantost sens tota trigua per si o per interpòsita persona sens tot frau e machinació als damunt dits revelarà e en cars que lo contrari fes que fos al e falç e bare segons husatges de Cathalunya e traydor segons fur d'Aragó, e que d'açò no's pogués scusar ab aver ni ab armes per si matex ni per altri.

Ítem, aquel die matex n'Alicsen, muller del dit Antoni, feu sacrament en poder de la dita cort, que ela no farà mal, ni'l tractarà, ni'l farà als damunt dits Pere Caçabó ni a sa muller, ni dirà vilanies ni peraldes desordonades, e açòs posa pena de. LX. sous, ab volentat de son marit.

22. [EL PONT D'ARMENTERA], 8 DE SETEMBRE DE 1378

A. VIII. de setembre lo senyor Abbat feu fer aquesta present crida:

Ara hoiats que us fa hom a saber per manament de la senyoria a tot hom del loch del Pont d'Armentera:

Que tota veguada que sos metrà als Gayans, o en la batllia d'aquels que tot hom que sie tengut d'exir al dit sò hi seguir aquel si contra feyen que sien cayguts cascú en singular en pena de. V. sous.

Ítem, mana la dita senyoria que tot hom que de esdat sie que port ses armes en pena de. V. sous.

Ítem, mana lo senyor Abbat a tots en general, axí del Pont com dels Gayans, que la covinença del somenten quascuna de les universitats tenguen he aien a tenir fins que per lo reveren Abbat sie revocat, sots pena de. X. lliures per cascuna de les universitats.

Ítem, mana la dita senyoria que tot hom sie tengut d'anar a sò de qualque pert que's meta dins la jurisdicció de Sentés Creus en pena de. V. sous. Enten-se que si sos metie

segons la covinença de Querol ni de Muntagut que en aquest cars no fossen tenguts en les dites penes.

23. [EL PONT D'ARMENTERA], 17 DE SETEMBRE DE 1378

A. XVII. dies de setembre los jurats e pròmens del Pont d'Armentera e dels Gayans, presents los batlles de cascun loch, e demanament d'aquels, ordonaren los lochs e los senyals del sometent, sots la forma següent:

Primerament, que en Berenguer Clofent sie tengut de tenir corn en lo seu mas, e que tota veguada que en lo dit loch del Pont se metrà sò, que aia a sonar lo dit corn, e a pujar en lo dit corn sonant en tro en mig loch de la plina d'en Jover, en pena de. V. sous.

Ítem, enten-se que lo dit Berenguer Clofent aie aver misatge del dit loch del Pont, en altra manera no fos tengut en la dita pena.

Ítem, que si los dits hòmens de la batllia dels Gayans metien sò, que tota veguada que per el sie vyt aia a tornar lo dit corn al seu mas en pena de. V. sous, sots aytal manera que los hòmens de la batllia dels Gayans aien a venir a metre sò en lo loch damunt assignat, ço és en la dita Plana d'en Jover, o al dit mas d'en Clofent. E si açò no feyen, que lo dit Berenguer no sie tengut en la dita pena.

24. [EL PONT D'ARMENTERA], 15 DE NOVEMBRE DE 1378

A. XV. dies de noembre na Sibília, muller d'en Bernat Requosens, fo penyorada per. D. sous per lo çelerer maior de Sentes Creus. En la qual penyora la dita Sibília asigna la tona maior ab lo vi que és en dita tona.

Ítem, aquel die matex la dita Sibília prens en pura comanda la dita tona ab lo vi qui és en la dita tona, que tota vegada que lo çelerer maior, o lo senyor Abbat del monestir de Sentes Creus, sia requesta, que ela liurarà la dita tona ab lo vi o. D. sous. E açò atendre e complir obliga-si e ttos los seus béns, auts e avedors, e renuncia a tots sos drets e spoli, e jura.

25. [EL PONT D'ARMENTERA], 15 DE NOVEMBRE DE 1378

Ítem, aquel die matex lo dit çelerer maior posa pena de. M. sous a na Alicsen, uxor de Guerau Roquosens, que per uy tot die que sie exida del Pont d'Armentera, car ai u ha de manament de l'Abbat, car lo dit Abbat la té per sospitosa.

Ítem, aquel die matex lo dit çelerer maior posa pena de. D. sous a na Alicsena, muller d'en Guerau Roquosens, que per vuy tot die sie exida del Pont d'Armentera, car axí u ha de manament del Abbat, car lo dit Abbat la té per sospitosa.

Ítem, aquel die matex lo çelerer maior mana an Ramon Bufagrayes, en pena de. C. florins al dit Ramon al monestir a el posada, que torn en lo monestir de Sentes Creus dins l'espai al dit Ramon assignat.

Ítem, aquel die matex mana an Berenguer Ferrer que sots virtut del sagrament e de l'homenatge que ell que torn dins lo monestir en l'espai a el assignat.

26. [EL PONT D'ARMENTERA], 8 DE DESEMBRE DE 1378

A. VIII. dies de deembre de l'any de M. e CCCLXXVIII en Bernat Roquosens presenta an Guillem Pinyana, batlle del Pont d'Armentera, aquesta present letera axí com seguex:

Nos ffrare Berthomeu, per la gràcia de Déu, Abbat del monestir de Sentés Creus. Attenents que vos en Bernat Roquosens, habitador del loch del Pont d'Armentera, sots caygut en diverses penes per diverses rahons sobre les quals Nos vos feyem fer exequió en vostres béns.

Attenents encara que vos de manavets a nos un deure de. M. sous lo qual era ja pagat e encara algunes messions d'aquel deute de valant sobre les quals penes deutes e messions per nos graciosament fo fet compromès ab vos eysemps. En lo qual compromes hoydes les rahons de les perts sots fout condempnat a pagar a vos de contient decem libres bachinoneses e renunciar a totes qüestions e demandes que aquestes contra Nos e lo dit Monestir. E nos axí matex a renunciar a totes penes que nos demanasem a vos ni vos fosets caygut per qualsevol rahons, per çò Nos ab tenor de la present remetem e relaxam a vos dit Bernat totes e sengles penes en les quals vos fosets caygut o tengut a vos e al dit nostre Monestir per qualsevol rahons tro al die present prometen a vos dit Bernat que per qualsevol de les dites penes no convindrem vos ni vostres béns ni convenir farem per alguns de nostres oficials. Manants als honrats e religiosos prior e sots-prior cellerer maior e hespitaler del dit nostre monestir, e encara a l'amat nostro lo batlle del dit loch del Pont, que les presents remissions e relaxacions a vos e als vostres tinguen e observen e contra aqueles no vinguen per alguna rahó. Dat en Barchinona sots nostro sagell menor. A. XXV. de noembre en l'any de la Nativitat de Nostro Senyor. MCCCLXXVIII.

27. [EL PONT D'ARMENTERA], 20 DE DESEMBRE DE 1378

A. XX. dies de deembre de l'any demunt dit en Jacme Domingo se posà pena de. D. sous que per digmenge primer vinent el serà al monestir.

Ítem, aquel die matex don Bernat Domingo, fil del dit Jacme, feu segrement e homenatge en poder de frare Bernat Miquel, celerer migà, que aquel die matex el serà dintre lo monestir devant lo prior.

28. [EL PONT D'ARMENTERA], 10 DE FEBRER DE 1379

Divendres a. X. dies del mes de ffebrer de l'ay desus dit l'honrat e religiós ffrare Antoni Ciges, espitaler e celerer magor de Sentés Creus, ab en Guillem Piyana ensems, batlle del dit loch del Pont, comanaren a mi dit Jacme Feriol lo present libre de la cort del dit loch.

Aquest dia matex hera qüestió entre en Jacme Feriol e Berenguer Ginebret, del dit loch, per rahó de sens que l dit Berenguer fa al dit Jacme e per rahó de gornals e per altres coses. E per rahó d'açò e per totes altres qüestions que los dits agen se posaren pena de. LX. sous de pena a dita e ha pronunciació del honrat e religiós frare Antoni Ciges, spitaler, e de Guillem Piyana, batlle, e d'en Jacme Feriol, ascrivà de la cort, de star a dita e ha pronunciació dels damunts dits fins al present dia e los dits arbitres declararen per la

manera regent declaram que en Jacme Fferiol, magor de dies, aga a dar al dit Berenguer de Ginebret per present. I. punyeró de forment e Sancta Maria d'agost primerament. XI. punyerons de forment ho que'ls haga a pendre en vostre del dit seus. etc.

29. [EL PONT D'ARMENTERA], 8 DE MARÇ DE 1379

Dimarts a. VIII. dies de l'ay desus dit honrat e religiós frare Johan Rovira, monge e prior de Sentes Creus, posa pena de. D. sous a n'Antoni Pinyana del loch del Pont, que tota vegada que per lo dit honrat prior serà request ho per altra persona en loch seu, que dins spay de. III. dies compara devant lo dit prior sost la dita pena. De la qual pena fo feta a mi Jacme Ferriol, scrivà de la dita cort, relació per l'onrat en Guillem Pinyana, batlle del dit loch, etc. Lo dia heaus desus dit.

30. [EL PONT D'ARMENTERA], 1 DE MAIG DE 1379

Dicmenge que fo primer primer dia del mes de mag de l'ay de M. CCCLXXIX l'onrat en Guillem Piyana, batlle del dit loch, de manament de l'honrat e religiós frare Johan Rovira, prior del monestir de Sentes Creus, dóna a vendrer los molins del dit loch, los quals foren liurats a l'enquant per mà d'en Arnau Moltó, sag, a n'Antoni Piyana, del dit loch, çò és, a saber de la primera festa de Sancta Maria Machdalena primera vinent a dos ays segens per preu de. LXI^a. liura dels dits dos ays. E lo dit Antoni Piyana aquest dia matex feu la obligació següent:

Hobligas n'Antoni Piyana que pagarà per rahó del dit aredament dels dits molins al dit honrat prior, ho a quí el vollrà, les dites. LXI^a. lliures, çò és, entre dos ays per ay. XXX. lliures e. X. sous entre. III. pagues l'ay que serà per paga. X. liures e. III. sous e. IIII. dines, a les quals quantitats lo dit Antoni Piyana e sa miler n'Alichsen obligen.se e tost sos béns, auts e avedos, hon que sien e renuncien a. X. dies e a. III. dies e aguns de rey e de reyna e a tos drets que aydar ne valer li pusce e açò fermen e juren no res meys lo dit Antoni. Dóna a fermança en Guillem Calaf, de la batlia dels Gayans, e lo dit Fuillem Calaf se obliga per la manera damunt dita axí principal com fermança.

31. [EL PONT D'ARMENTERA], 29 DE DESEMBRE DE 1379

Digous a. XXIX. dies del mes de deembre de l'hay MCCCLXXX honrat e religiós frare Johan Rovira, prior e regador de Sentes Creus, a volentat del covent establiren an Guillem Piyana, del Pont d'Armentera, e als seus: çò és,. I. alberch e masia, ab teres e posesions, e ab tost drets e pertinències sues. Lo qual alberch, ho masia, és el terme de Ramonet e parroquia de Muntagut. Lo qual alberch és apelat Mas Rosell. Lo qual alberch ho masia lo dit honrat prior hestablex al dit Guillem nou hays, çò és, de la primera festa de Sancta Maria d'agost, primer vinent ha. X. hays. E lo dit prior e covent prometen de fer, tenir e aver al dit Guillem la dita masia e aver tenre totes gens e a defendre la dita masia a tot hom que qüestió ne demanda e faça a propries mesions del monestir. E açò fermen e prometen e lo dit Guillem Pinyana sia tengut

32. [EL PONT D'ARMENTERA], 30 D'ABRIL DE 1380

Al derer die d'abril en Guillem Pinyana, batlle del Pont d'Armentera, feu posar pena de. D. sous per Arnau Moltó, sag del dit loch, an Ramon Buffagrayes, que no traga blat del dit loch, ni faça traura per neguna persona ni lexa traure a requesta dels jurats del dit loch e dels pròmens.

33. [EL PONT D'ARMENTERA], 13 DE GENER DE 1381

A. XIII. dies de giner. Con qüestió fos entre en Jacme Vidal e en Guillem Gratapayles, dels Gayans, sobre. I^a. pel de moltó, sobre la qual qüestió agueren peraldes desordonades, per çò que qüestió ne bregua no-s mogués d'aquí avant, per la dita rahó en Guillem Pinyana, batlle, ab altres pròmens entrevinents, feren amigable amistat entre los damunt dits Jacme Vidal e Guillem Gratapayles en bona fe que·ls no aurién qüestió ni demanda, ni dir paraules injorioses, ni desordonades per la damunt dita rahó, e d'açò se posaren amigablement cascú pena de. C. sous.

34. [EL PONT D'ARMENTERA], 11 DE FEBRER DE 1381

A. XI. de febrer.

N'Arnau Moltó, lochtinent de batlle, feu emperar an Pere Pelicer, del Pont ara estadant, que no tragués negunes robes de na Garola, de la vila, en trò, que per lo prior o per lobatlle sie solt.

35. [EL PONT D'ARMENTERA], 26 DE MARÇ DE 1381

A. XXVI. del mes de març en Bernat Miquel feu sagrament en pode d'en Guillem Pinyana, batlle, que el no yugarà a negun yoch de daus, ne d'alcileva per nul temps. E d'açò·s posa pena agradablement de. X. sous per cascuna vegada.

Aquel die matex en Bernat Domingo, fil d'en Jacme, feu sagrament en poder d'en Guillem Pinyana, batlle, que el no jugarà a negun joch de daus per nul temps. E d'acò·s posa pena agradablement de. V. sous per cascuna vegada. Acceptat que s'atura tot joch de taules.

36. [EL PONT D'ARMENTERA], 22 DE MAIG DE 1381

He de continent lo dit honrat batlle feu fer la crida següent. E feu-se diluns a. XXII. del dit mes. La qual crida fo feta per veu d'en Arnau Moltó, say, del dit loch, segons que·s segex:

Ara hogats que us fa saber la senyoria a tot hom e a tota altra persona de qualsevol condició, ley o stament sia qui aga ni entenia aver dret ni qüestió, petició ni demanda en aquela cantitat, la qual és em poder de la cort, per la qual se·s venuda. I^a. part d'aquela masia, la qual fo d'en Arnau Pelicer, ça anrera, e ara era de la dona na Ròmia, muler de Berenguer Clofent, que dies spay de. XXX. dies continuament segons hi aga denunciati e n'alcuna manera sapia que pasats los. XXX. dies no·n seria hoit.

37. [EL PONT D'ARMENTERA], 10 DE DESEMBRE DE 1386

A. X. dies de deembre lo senyor spitaler de Sentes creus e senyor del Pont dix e feu manar an Bernat de Torella, que en spay de. XXX. dies, areu comptadors e venidors, el fes foch e stada en lo berch que avia prè del pobil d'en Pere Vidal. En altraa manera si el no feya foch e residència personal lo dit senyor proceyria segons que per dret trobaria ésser vist fehedor.

38. [EL PONT D'ARMENTERA], 20 DE MARÇ DE 1387

Aquest dia matex lo seyor Abbat de Sentes Creus manà que fosen emparats tots béns que fosen d'en Berenguer Cases, habitant de la villa de Valls, e que no isquen de la sua seyoria sens sa licència.

39. [EL PONT D'ARMENTERA], 5 DE MAIG DE 1387

A. V. de mag en Pere Farer e en Bernat Baguà, del Pont d'Armentera, n'Anthònia, muller del dit Pere Farer, sots aytal condició que per tota veguada que lo senyor spitaler, o altre en nom seu, la deman que ells la tornaran dintre les cases del senyor, o. X. lliures barchinoneses de tern. E açò en spay de. X. jors, areu comptadors après que requets ne seran. E açò a tenir e complir obliguen, etc.

40. [EL PONT D'ARMENTERA], 3 DE MARÇ DE 1388

A. III. de març jo frare Guillem Reners, monge e spitaler e cellerer major del monestir de Sentes Creus, per utilitat del monestir stablesch a vosaltres n'Anthoni Pinyana e Jacme Domingo, habitants del Pont d'Armentera, una peça de terra asitiada en la parayda del monestir daval Sent Pere de Gayà. La qual al cap de la dita paraydes sots lo villar afronta en lo villar del dit monestir e en lo camí públich que va del Pont a Sentes Creus, e puxes partex del camí públich e va al cedol redon e va tot dret carre munt e va ferra al margenet que és a damunt enllà capada. E açò a custum de bons lauradors. Que la dita terra lauren e conrejan bé e legítimament segons bons conreadors. E açò de aquest present dia a. VI. anys contínuament següents e venidors. De la qual terra o dels splets que en aquella cullaren sian tenguts de dar al dit monestir la tretzena mesura e al Pla la. XIIIna. E açò atendre e complir, etc.

41. [EL PONT D'ARMENTERA], 21 D'ABRIL DE 1388

A. XXI. de abril en Bernat Bagà requerí l'onrat batlle del Pont que forçàs per remey de dret que n'Esteve Çafon ajudàs adobar la paret que és entre lo celler del dit Bernat Bagà e lo coral del dit Steve per çò com sera resen afollada e stava perillosament e lo dit batlle feu citar davant sa presència lo dit Steve e dix que ajudàs adobar la dita tàpia o peret per tant com era migera etnre ab duo per que lo dit Steve respòs e dix que·ll que no li vollie ajudar que asau stava bé quant açò que el la avia mester per que lo dit Bernat bagà adoba

la dita paret e fo donat callament al dit Steve que no gosàs caregar sobre la dita peret entre que agués pagat la meytat de çò que cascú dega adobar.

42. [EL PONT D'ARMENTERA], 11 DE SETEMBRE DE 1388

A. XI. dies del mes de setembre de l'any present, lo molt reverent senyor Abbat de Sentes Creus era personalment en lo loch del Pont d'Armetnera e de gràcia special donà e lexà a tots hòmens o fembres que en general o en special fesen afermançats o dellats per qualsevulla manera all dit senyor pertanyents e que vol e mana que tot sia cancellat entre al present dia.

43. [EL PONT D'ARMENTERA], 7 D'ABRIL DE 1389

A. VII. de abril comperegué en Bernat Requosens, del Pont d'Armentera, devant l'onrat en Guillem Pinyana, batlle del dit loch del Pont, e manlevà en Pere Gratapayes, del dit loch, que en spay de. X. dies après que per senyor, o per entreposada persona en nom de senyor, que el a ses pròpies mesions el tornarà dintre lo Pont d'Armentera en la presó del senyor Abbat, o là on manant li serà en Pere Gratapayes. E açò sens tota delació. E com açò no complís que pagarà e metrà en mans de senyor, en seyal de pena, cent sous barcelonesos de tern, los quals sien gayats a senyor. E açò tenir e complir obliga tots sos béns, auts e avedors, etc. Renuncia, etc.

Aquest dia matex en Pere gratapayes se obliga de guardar de tot dan en Bernat Requosens e açò per la present obligació. E açò atendre e complir obliga, etc.

APÈNDIX DOCUMENTAL II⁴²

ABATS DEL MONESTIR DE SANTES CREUS

Fra Francesc Miró (1335-1348)

Fra Guillem de Ferrera (1347-1375)

Fra Bartomeu de Ladernosa (1375-1379)

Fra Andreu Porta (1379-1404)

PRIORS DEL MONESTIR DE SANTES CREUS

Fra Joan Ferrer (1347)

Fra Arnau Pujol (1348)

Fra Pere de Puig (1349)

Fra Guillem Veya (1351)

Fra Berenguer Rull (1376)

Fra Joan Rovira (1379-1388)

⁴² Hi figuren els noms que hem trobat a la documentació que hem consultat.

SUBPRIORS DEL MONESTIR DE SANTES CREUS

Fra Guillem Vidià (1350)

SAGRISTANS DEL MONESTIR DE SANTES CREUS

Berenguer Sòria (1348)

Fra Ramon Costeges (1386)

MAJORALS DEL PONT D'ARMENTERA

Fra Pere Cugullada (1348)

HOSPITALERS DEL MONESTIR DE SANTES CREUS

Fra Pere de Valldòria (1349-1350)

Fra Ramon de Morros (1355)

Fra Bernat Codines (1371-1373)

Fra Antoni Ciges (1376-85)

Fra Guillem Rener (1386-1388)

HOSPITALERS I CELLERERS MAJORS DEL MONESTIR DE SANTES CREUS

Fra Guillem Rener (1388)

CELLERERS MAJORS DEL MONESTIR DE SANTES CREUS

Fra Antoni Ciges (1379)

Fra Berenguer Esplugues (1382-1384)

CELLERERS MITJANS DEL MONESTIR DE SANTES CREUS

Fra Bernat Miquel (1378).

PABORDES DEL PONT D'ARMENTERA

Fra Guillem Rener (1393)

Fra Bernat de Rochamora (1399)

BATLLES DEL PONT D'ARMENTERA

Jaume Ferriol (1348)

Berenguer Pinyana (1348-1350)

Guillem Vidal (1350)

Guillem Texidor (1367-1368)

Bartomeu Serra (1371-1372)

Guillem de Brufaganyes (1373)

Guillem Pinyana (1376-1389)

Berenguer Requesens (1383)

Ramon Brufaganyes (1385)

LLOCTINENTS DEL BATLLE DEL PONT D'ARMENTERA

Gerard Racones (1367)

Guillem Texidor (1369)

Guillem Pinyana (1371)

Arnau Moltó (1381)

ESCRIVANS DE LA CORT DEL BATLLE DEL PONT D'ARMENTERA

Bernat Pinyana, rector i escrivà (1387-88)

SAIGS DE LA CORT DEL BATLLE DEL PONT D'ARMENTERA

Arnau Moltó (1376-80)